

Марія РІППА

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Розглянуто процес реалізації ідей пенсійної реформи, починаючи з 01.01.2004 р., проаналізовано недоліки та прорахунки побудови пенсійної системи України на страхових засадах та запропоновано напрямки подальшого вдосконалення пенсійної системи та посилення її стимулюючої ролі.

The process of realization of ideas of pension reform is considered, beginning from 01.01.2004, failings and miscalculations of construction of the pension system of Ukraine are analysed on insurance principles and directions of subsequent perfection, strengthening of stimulant are offered roles of the pension system.

З 1 січня 2004 р. в Україні запроваджено реформовану солідарну пенсійну систему та добровільну накопичувальну через недержавне пенсійне забезпечення. Розпочались глибокі системні перетворення, спрямовані на побудову соціально справедливої, фінансово міцної та економічно ефективної пенсійної системи. На цьому етапі реформи в солідарній системі можна виокремити три основні напрямки перетворень [11]:

- організація за страховими принципами умов та правил розрахунку розмірів пенсій, що відіграє провідну роль у визначенні ідеології функціонування солідарної системи, її соціальної справедливості та здатності стимулювати процеси легалізації доходів громадян;
- “очищення” солідарної системи від невластивих для неї виплат, що завершує формування умов для справедливого та ефективного використання коштів солідарної системи;
- зміна умов та правил справляння внесків на пенсійне страхування, що забезпечує розширення бази справляння цих внесків, усунення пільг щодо їх сплати, посилення платіжної дисципліни та створення необхідних механізмів впливу на формування фінансової бази солідарної системи.

Незважаючи на порівняно короткий термін після прийняття законів, вже можна говорити про деякі як позитивні, так і негативні результати. Так, запроваджено нову формулу обчислення пенсій, яка передбачає розширення періоду врахування заробітку при призначенні їх розмірів та зарахування до страхового стажу лише тих періодів, за які сплачено страхові внески до Пенсійного фонду. Розмір пенсії конкретній особі визначається диференційовано з урахуванням стажу роботи і заробітку; при цьому знято обмеження пенсії максимальним розміром (обмежується заробіток, з якого сплачуються страхові внески), збережено всі пільги при обчисленні стажу роботи, передбачені раніше діючим законодавством.

На відміну від інших країн, де проводилась пенсійна реформа, в Україні за нормами нового пенсійного законодавства було перераховано раніше призначені пенсії. При цьому гарантувалося збереження розміру раніше призначених пенсій і застосування всіх пільг при обчисленні стажу роботи.

Разом з тим результати перерахунку пенсій наявним пенсіонерам за новою формулою принесли і перше розчарування. Замість очікуваного підвищення на 30–40%, за даними Пенсійного фонду, пенсія була перерахована 12,5 млн. пенсіонерів, при цьому 2,5 млн. осіб отримали підвищення пенсій

в розмірі від 20-100 грн., а близько 900 тис. осіб – від 100-1000 грн. Решта пенсіонерів згідно з рішенням Кабінету Міністрів України отримали підвищення пенсії на 4,2% [3]. Причиною цього стало штучне заниження величини середньої заробітної плати в економіці для обчислення пенсій. Оскільки перерахунок здійснювався із застосуванням середньої заробітної плати за 2002 р. (306 грн.) тим часом як у 2003 р. цей показник становив 372,72 грн., тобто на 21,8% більше.

Пізніше Уряд прийняв рішення про збільшення розміру пенсії особам, котрі після перерахунку не одержали право на підвищення пенсій або в яких підвищення не сягнуло 12% до досягнення цього приросту. Загалом за результатами цих перерахунків понад 9,1 млн. осіб було підвищено пенсії на 12%, а більше як на 12% – лише 3,3 млн. осіб (чверть загальної кількості пенсіонерів) [16]. Рішення про підвищення пенсій приймалися і надалі. Упродовж 2004 року за рішенням Уряду Пенсійний фонд 8 разів перераховував пенсії різним категоріям пенсіонерів, слід зауважити, що переважна більшість їх мала фінансуватися із Державного бюджету України.

Такі дії суперечать ідеології чинної пенсійної системи, нівелюють основні принципи соціального страхування, адже головною його рисою є те, що фінансування соціальних виплат здійснюється за рахунок внесків на пенсійне страхування і ще раз свідчить про залежність солідарної системи від владних рішень, які часто переслідують суто політичні цілі.

Яскравим прикладом цього стало безпрецедентне підвищення рівня пенсійних виплат наприкінці виборчої кампанії Президента. Постановою Уряду від 18 березня 2004 року №1215 “Про підвищення рівня пенсійного забезпечення” було впроваджено на 2004 рік (з 1 вересня) дотацію до пенсії в сумі, якої не вистачало до прожиткового мінімуму. Такі дії мали очевидну політичну спрямованість. Ухвалення зазначеної постанови не планувалось, оскільки вона не забезпечувалась фінансуванням за рахунок доходів Пенсійного фонду.

Позитивом, безперечно, слід вважати значне зростання розмірів пенсій. Так, середній розмір пенсійних виплат на 01.01.2005 р. становив 316 грн., або збільшився (порівняно з січнем 2004 р. на 182,24 грн.) в 1,74 рази; суттєво змінилась структура одержувачів пенсії за розмірами. В результаті різко зросли обсяги пенсійних виплат. За даними звіту Пенсійного фонду за 2004 р. на виплату державної адресної допомоги до пенсій було використано 1 млрд. власних коштів та 3,4 млрд. із Державного бюджету [3]. Питома вага коштів Державного бюджету в доходах Пенсійного фонду досягла 16%, тим часом, як свідчать дані рис. 1, у 2003 р. вона була на рівні 7,8%.

Вирішального удару по пенсійній реформі завдав парламент внесенням кардинальних змін до ст. 28 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” для надання законодавчого формату урядовому рішення про підвищення пенсій до прожиткового мінімуму. У зв’язку з цим стан фінансування пенсійних виплат став ще напруженішим. Бюджет Пенсійного фонду 2005 р. був прийнятий з дефіцитом коштів у розмірі 11,95 млрд. грн., це 20% від загальної суми. Надходження страхових внесків становило лише 42,7 млрд., а обсяг видатків – 64,1 млрд. грн. Як свідчать дані рис. 1 понад 34% у структурі доходів бюджету у 2005 р. склали кошти Державного бюджету.

За офіційно оприлюдненими даними Рахункової палати, темпи зростання видатків Пенсійного фонду, що є видатками на споживання упродовж 2004–2005 рр., відповідно перевищували темпи зростання фонду оплати праці (основну базу обчислення і сплати страхових внесків) та номінального валового внутрішнього продукту [10]. Це підтверджують дані табл. 1.

Маніпулювання пенсійною системою з метою досягнення короткострокових цілей, прийняття вищезазначених фінансово необґрунтованих, а головне, таких, що суперечать страховим принципам рішень, по-

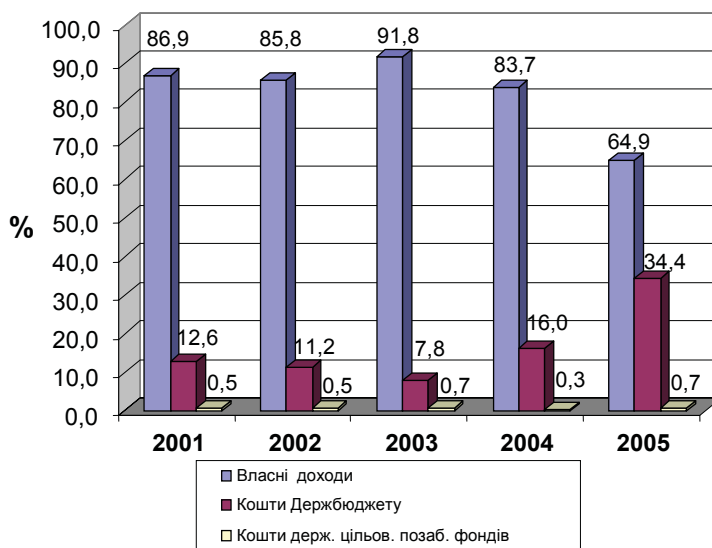

Рис. 1. Структура надходжень до бюджету Пенсійного фонду з усіх джерел упродовж 2001–2005 рр.

ставили під загрозу всі задуми та надії, що покладались на пенсійну реформу.

Зі схваленням у грудні 2005 р. Стратегії розвитку пенсійної системи відкривається новий етап реформ у цій сфері. Стратегія визначає коротко- та середньострокові перспективи розвитку пенсійної системи, реформування, спрямовані на забезпечення її фінансової стабільності, посилення дії страхових принципів у солідарній системі,

запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування та подальший розвиток недержавного пенсійного забезпечення [15].

Упродовж 2006–2008 рр. у пенсійному забезпеченні відбулись якісні зміни, щоправда, вони в основному стосувались підвищення рівня пенсійних виплат. Так, у 2006 р. підвищено пенсії інвалідам війни, учасникам бойових дій та сім'ям загиблих.

Таблиця 1

Видатки бюджету Пенсійного фонду України в контексті макроекономічних показників*

№	Показники	Роки				
		2001	2002	2003	2004	2005
1.	Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах, млн. грн.	204190	225810	267344	345113	424741
2.	Темпи зростання, %	120,1	110,6	118,4	129,1	122,4
3.	Оплата праці найманих працівників, млн. грн.	86440	103117	122188	157450	199628,3
4.	Темпи зростання, %	120,2	127,6	118,5	128,9	126,8
5.	Видатки Пенсійного фонду	18656,3	22834,7	24452,7	39245,7	64064,9
6.	Темпи зростання, %	130,5	138,8	107,1	160,5	163,2

* Складено на основі: [3, 4, 12, 13, 14].

У 2007 р. передано до Пенсійного фонду України функції з призначення і виплати пенсій і грошового забезпечення від 13 відомчих силових і судових органів. Застосовано коефіцієнт підвищення пенсії у зв'язку із зростанням середньої заробітної плати в галузях економіки за попередній рік, що перевищує мінімальний, а саме: пенсії, призначені до 2005 р. (тобто з урахуванням середньої заробітної плати в галузях економіки за 2002 та 2003 р.), підвищені на 28,03%, що відповідає 96% темпів зростання заробітної плати в галузях економіки у 2006 р. порівняно із 2005 р., а ті, які призначені в останні два роки (тобто з урахуванням середньої заробітної плати в галузях економіки за 2004 та 2005 рр.), – на 20%, що відповідає 68% темпів зростання зарплати. Підвищення пенсій протягом року проводилося у три етапи.

Інвалідам війни та учасникам бойових дій надається щомісячна державна адресна допомога до пенсії інвалідам війни I групи – 100 відсотків, II групи – 90 відсотків, III групи – 80 відсотків, учасникам бойових дій – 70 відсотків розміру середньої заробітної плати в Україні, за даними Державного комітету статистики за 2006 р. Мінімальна пенсійна виплата без урахування пенсій за особливі заслуги перед Україною становить: для інвалідів війни I групи – 1041,47 грн., для інвалідів війни II групи – 937,32 грн., для інвалідів війни III групи – 833,18 грн., для учасників бойових дій – 729,03 грн.

Парламентом у першому читанні схвалено проект Закону України “Про запровадження накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування”.

З 1 січня 2008 р. (з прийняттям Закону України “Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України”) пенсії перераховано з урахуванням показника зарплати 928,81 грн., що відповідає рівню середньої заробітної плати на одну застраховану особу загалом по Україні, з якої сплачено страхові внески, за 2006 р. Водночас збільшено

визначену статтею 25 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” [2] величину оцінки одного року страхового стажу: до 1,2% з 1 січня та до 1,35% з 1 жовтня 2008 р. (до 1 січня цього року ця величина дорівнювала 1%). У зв’язку із зазначеними змінами підвищено пенсії 12,0 млн. (87%) пенсіонерів.

Одночасне збільшення більше, ніж у три рази заробітної плати для обчислення пенсії (з 306,45 грн., яка враховувалася при перерахунку пенсії у 2004 р., до 928,81 грн.) та збільшення вартості одного року страхового стажу дозволило відійти від існуючої раніше “зрівнялівки”, коли пенсії основної маси пенсіонерів встановлювалися на рівні прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, забезпечити справедливість у розмірах пенсій, призначених у різні роки, здійснити диференціацію пенсій. Якщо у грудні 2007 р. середній розмір пенсії перевищував мінімальний на 42% (590,80 грн. проти 415,11 грн.), то у квітні 2008 р. це співвідношення склало 62% (777,77 грн. проти 481 грн.). За останні три роки, як свідчать дані таблиці 2, пенсії в нашій країні вирости на 189,2%.

Проте слід зазначити, що значних успіхів у пенсійному забезпеченні досягнуто надто великою ціною. Сьогодні Пенсійний фонд за рахунок власних надходжень не забезпечує фінансування пенсій. Із 155,8 млрд. грн. видатків бюджету Пенсійного фонду у 2008 р. близько 102 млрд. грн. (66,3%) профінансовано за рахунок власних коштів, і майже третину перекладено на Державний бюджет. Видатки на пенсійне забезпечення, як частка валового внутрішнього продукту, зросли з 8,4% у 2000 р. до 16,5% у 2008. Зауважимо, що власні доходи і, насамперед, страхові внески з фонду оплати праці у 2009 р. забезпечать лише 11% ВВП. А дефіцит 5,5% ВВП (близько 10–15 млрд. грн.) профінансує Держбюджет [8]. З часом ця ситуація погіршуватиметься у зв’язку із складним демографічним станом.

Старіння населення і необхідність збільшення обсягу коштів для його пенсійного

Таблиця 2

Динаміка розміру середньомісячної заробітної плати та середнього розміру пенсії в 2003–2008 рр.*

№	Назва показника	Роки						Темпи зростання у 2008 р. порівняно з 2004 р.	
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	млрд. грн.	%
1.	Середньо-місячна заробітна плата	462,27	589,63	806,19	1041,44	1351,4	1806,4	1216,7	206,4
2.	Середній розмір пенсійної виплати	172,73	311,34	379,29	461,98	734,89	874,28	562,94	180,8
3.	Коефіцієнт заміщення, %	37,3	52,8	47,0	44,4	54,4	48,4		

* Складено за даними [4].

забезпечення призводить до зростання пенсійного навантаження на населення працездатного віку, свідченням цього є дані табл. 3.

Як свідчать вищенаведені дані, на початок 2009 р. на одну особу пенсійного віку

припадало 2,5 особи працездатного віку, а офіційно працюючих, платників страхових внесків до Пенсійного фонду – лише 1,16 особи, або вдвічі менше. За прогнозами РВПС НАН України пенсійне навантаження зросте

Таблиця 3

Динаміка демографічних показників зайнятості населення України в 2001–2005 рр.*

(млн. осіб)

№	Назва показника	Роки				
		2004	2005	2006	2007	2008
1.	Загальна чисельність населення:	47,3	46,9	46,6	46,4	46,1
	– у працездатному віці	28,2	28,2	28,1	28,1	28,0
	– старшому за працездатний вік	11,21	11,11	11,10	11,08	11,06
2.	Чисельність пенсіонерів	13,174	13,133	13,321	13,209	13,135
3.	Економічно активне населення:	22,2	22,3	22,4	22,5	22,4
	– працездатного віку	20,5	20,4	20,6	20,7	20,5
	– старше працездатного віку	1,62	1,75	1,76	1,81	1,83
4.	Зайняті	20,29	20,68	20,92	21,07	20,87
	– з них: працездатного віку	18,69	18,87	18,85	18,82	18,79
5.	Безробітні працездатного віку	1,91	1,60	1,59	1,58	1,63
6.	Чисельність осіб персоніфікованих ПФУ	17,58	17,65	17,69	17,70	17,72
7.	Середньооблікова чисельність працюючих (платників страхових внесків) – застрахованих	15,619	15,424	15,526	15,619	15,268
8.	Кількість осіб працездатного віку на 1 особу старше працездатного віку, осіб	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
9.	Кількість зайнятих платників страхових внесків на 1 пенсіонера, осіб	1,19	1,20	1,17	1,18	1,16
10.	Коефіцієнт демографічного навантаження, %	84,3	85,1	85,8	84,6	86,0

*Складено за даними: [3, 4, 7, 12].

до 2026 р. у 1,4 рази [6]. Аналіз структури населення працездатного віку свідчить, що близько третини його офіційно не працює, із 28 млн. працездатного населення України 17,7 млн. осіб включено в систему персоналізованого обліку ПФУ, 1,6 млн. – безробітні, тобто 11,63 млн. працездатного населення України офіційно незайняте. Це результат дестимулюючого впливу солідарної пенсійної системи на ринок праці. В період економічних негараздів та фінансово-економічної кризи безробіття зростає, підприємства зазнають збитків або банкрутують, ситуація ускладнюється ще й тим, що значна частина їх працює у тіньовому секторі.

Середньооблікова чисельність платників страхових внесків, за даними Пенсійного фонду, становить на 01.01.2009 р. 15,268 млн. осіб, на 1000 осіб платників припадає 860 пенсіонерів. Таким чином, співвідношення чисельності реципієнтів пенсій і платників внесків до Пенсійного фонду наблизилася до критичної межі і свідчить про вичерпання можливостей чинного пенсійного забезпечення при збереженні такого співвідношення.

Отже, за 5 років від свого початку реформа в солідарній системі не в повній мірі виправдала сподівання і не було досягнуто майже жодної поставленої мети. За підвищення розміру пенсійних виплат пенсіонери, на думку фахівців [16, 5], яку ми підтримуємо, в більшій мірі повинні завдячувати політичній кон'юктурі, але аж ніяк не пенсійній реформі.

Реформуванням солідарної системи неможливо вирішити всі проблеми діючої пенсійної системи – забезпечення її соціальної справедливості, економічної обґрунтованості та фінансової стабільності неодмінно вимагає запровадження обов'язкової накопичувальної системи (другий рівень). Поєднання солідарної і накопичувальної системи є найоптимальнішим варіантом, оскільки дає змогу диверсифікувати різні типи ризиків і забезпечити основні види пенсій. Найбільша вада розподільчої системи полягає у тому, що вона не дає ніяких гарантій виплати ні на сьогодні, ні в майбутньому. У свою

чергу, накопичувальна система забезпечує високий рівень гарантій виплати пенсій для учасників, як в даний час, так і в перспективі (при ліквідації пенсійного фонду активи розподіляються пропорційно до обсягу накопичених пенсійних прав учасників).

Одним із основних напрямів подальшого розвитку пенсійної системи є запровадження другого її рівня – накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

З цією метою Урядом опрацьовано та подано на розгляд Верховної Ради України проект Закону України "Про запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування" (№ 2854 від 29.12.06 р.), який 24.04.2007 року схвалений Парламентом у першому читанні.

Перерахування страхових внесків застрахованими особами до Накопичувального пенсійного фонду відповідно до законопроекту передбачалось запровадити, починаючи з 1 січня 2009 року.

Страхові внески до Накопичувального пенсійного фонду пропонувалось встановити у 2009 р. в розмірі 2% заробітної плати з наступним щорічним підвищенням на 1% до 7%. Це дозволить поступово підготувати фінансовий ринок для розміщення коштів, залучених до накопичувальної системи пенсійного страхування, та зменшити втрати солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування у зв'язку з перерахуванням частини страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду.

Передбачалось також зменшення розміру страхових внесків для роботодавця, які він сплачує до солідарної системи, на розмір страхового внеску до Накопичувального пенсійного фонду, а для застрахованих осіб – відповідне підвищення заробітної плати.

Страхові внески до Накопичувального пенсійного фонду сплачуватимуться застрахованими особами-учасниками Накопичувального пенсійного фонду, яким на день перерахування коштів до Накопичувального пенсійного фонду

не вивпнилось 40 років. Очікується, що кількість учасників накопичувальної системи пенсійного страхування в рік її запровадження дорівнюватиме 8,5 млн. осіб.

Передбачалось також, що при запровадженні накопичувальної системи пенсійного страхування інвестиційний ресурс у 2009 р. становитиме 2,8 млрд. грн., а в 2014 р. – 23 млрд. грн. За розрахунками Науково-дослідного інституту праці та зайнятості населення, це дозволить створити у 2009 р. 11 тис. нових робочих місць, а до 2014 р. – 267,8 тис. нових робочих місць [9].

Глибока системна криза, що виявляється майже в усіх аспектах функціонування солідарної складової пенсійної системи, ставить під загрозу запровадження другого накопичувального рівня.

Однією з основних рис сучасного стану недержавного пенсійного забезпечення є хоч і незначна, але позитивна динаміка створення пенсійних фондів та їх інфраструктури. За даними офіційного сайту Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг [1], загальна кількість офіційно зареєстрованих недержавних пенсійних фондів (далі – НПФ) за 2008 р. збільшилася на 21,5% і станом на 31.12.2008 р. становила 96 недержавних пенсійних фондів. Кількість адміністраторів, які отримали ліцензію з адміністрування НПФ, збільшилася упродовж 2008 р. на 25% і досягла 50, з яких 18 обслуговують більше, ніж один НПФ, що є нормальним явищем у системі недержавного пенсійного забезпечення. Кількість компаній з управління активами, які мають ліцензію на управління активами НПФ, зросла за звітний період на 49% і склала 342, з яких 44 вже мають договори на обслуговування активів НПФ. Кількість банків-зберігачів збільшилася до 214, з них уклали договори на обслуговування НПФ 31 зберігач.

Зростає активність роботодавців, професійних спілок щодо участі в системі недержавного пенсійного забезпечення. Загалом понад 200 підприємств та установ виступили засновниками та майже 1800 вкладниками НПФ. За останній рік їхня кіль-

кість збільшилася на 700 суб'єктів. Найбільшу активність у цьому плані демонструють підприємства реального сектора економіки, які становлять майже 60%. Серед найбільших підприємств, які виступили засновниками та учасниками НПФ, є ВАТ Укртелеком, ВАТ "Стирол", державне підприємство "Укрпошта". Серед банків – Національний банк України, Укресімбанк. Серед об'єднань – Українська автомобільна корпорація. Серед профспілок – профспілка працівників енергетики та електротехнічної промисловості.

Разом з тим, учасниками системи недержавного пенсійного забезпечення є лише близько 278 тис. осіб, або 1,3% від працюючого населення України, з яких 21 322 тис. осіб є учасниками професійних недержавних пенсійних фондів та 13 183 тис. осіб відповідно корпоративних недержавних пенсійних фондів. В свою чергу найменша кількість учасників зосереджена в корпоративних НПФ (13 тис. осіб, або 4,7%). Отже, незважаючи на досить високу прибутковість, розширення сфери добровільного пенсійного страхування відбувається повільно. На нашу думку, це пов'язано не лише зі слабкою інфраструктурою, а й з низьким рівнем довіри населення до банків та кредитно-страхових установ.

Таким чином, реформування пенсійної системи – це складний і комплексний процес, який зачіпає усі сфери соціально-економічного та політичного життя країни. Тому він має бути складовою ринкових перетворень, що відбуваються в державі. Насамперед, це стосується економічних та соціальних інтересів громадян, системи державних фінансів, функціонування ринків праці й капіталу. Вказане реформування буде успішним при органічному поєднанні із наступними заходами:

- зростанням виробництва, зміцненням фінансового стану підприємств і фінансових можливостей пенсійної системи;
- розширенням трудових ресурсного потенціалу завдяки стимулюванню зростання народжуваності, державної підтримки сімей з дітьми;

- розширенням продуктивної зайнятості населення, підвищенням конкурентоспроможності робочої сили, зведенням до мінімуму прихованого безробіття, тіньової зайнятості, захистом інтересів українських громадян на іноземних ринках праці;
- погашенням заборгованості із заробітної плати, підвищенням її рівня та збільшенням її питомої ваги у ВВП;
- розширенням бази сплати пенсійних внесків за рахунок охоплення системою пенсійного страхування всіх категорій юридичних і фізичних осіб – суб'єктів господарювання і трудової діяльності;
- припиненням практики списання та реструктуризації заборгованості перед Пенсійним фондом;
- скасуванням пільг зі сплати пенсійних внесків.

Наступною важливою умовою функціонування накопичувальної складової державного пенсійного забезпечення є створення інфраструктури та механізмів ефективного інвестування пенсійних коштів, їх надійного захисту від ризиків втрати і знецінення.

Для цього в інвестиційній сфері необхідно вирішити чимало питань, пов'язаних з наступними аспектами:

- визначенням та регламентуванням структури, правил і обмежень щодо інвестування пенсійних коштів за напрямками та фінансовими інструментами, створенням чіткої процедури їх вибору. При цьому має бути виключена можливість використання фінансових інструментів, які не забезпечують збалансування можливих ризиків та очікуваних доходів;
- забезпеченням розвитку ринку середньострокових і довгострокових державних боргових зобов'язань як одного із найважливіших інструментів інвестування пенсійних коштів;
- сприянням розвитку небанківських фінансових установ та формуванням інвестиційної культури;

- розвитком та становленням правових механізмів надійного зберігання та накопичення пенсійних коштів, системи корпоративного управління, формуванням єдиного прозорого механізму ціноутворення на ринку корпоративних цінних паперів, які забезпечили б захист прав та інтересів дрібних і портфельних інвесторів;
- розвитком ринку іпотечних цінних паперів;
- упровадженням механізмів участі пенсійних фондів в управлінні корпоративними правами, інвестуванням пенсійних коштів в іноземні фінансові інструменти.

Результативне реформування пенсійної системи також має бути підкріплене необхідними змінами в оподаткуванні. Податкова система має зацікавити роботодавців та найманих працівників створювати пенсійні заощадження, накопичувати їх і отримувати доходи для фінансування виплати пенсій.

З цією метою, на нашу думку, потрібно вирішити такі завдання:

- запровадити пільги з оподаткування доходів населення, з яких сплачуються пенсійні внески;
- звільнити від оподаткування податком на прибуток інвестиційні доходи, одержані від вкладання пенсійних коштів;
- звільнити адміністраторів пенсійних фондів та компанії з управління пенсійними активами від податку на додану вартість, оскільки стягування ПДВ з фінансових послуг призводить до зростання вартості цих послуг для учасників недержавних пенсійних програм і відповідно до зменшення всіх видів пенсійних виплат;
- розробити правовий та економічний механізм залучення доходів, одержаних від легалізації та податкової амністії, до формування пенсійних заощаджень.

Література

1. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. – <http://www.dpf.gov.ua/>.
2. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” № 1058-IV від 09.07.2003 р.
3. Звіти про виконання бюджету Пенсійного фонду України. Річні 2004–2008 рр. Форми № 2-ПФ.
4. Звіти про чисельність пенсіонерів і суми призначення місячних пенсій по стану на 1 січня 2004-2008 рр. Форми № 6-ПФ.
5. Кір’ян Т., Михайленко Н. Підвищення стимулюючої ролі пенсійної системи в Україні // Україна: аспекти праці. – 2006. – № 8. – С. 15–26.
6. Лібанова Е. Демографічні передумови реформування системи пенсійного забезпечення // Соціальний захист. – 2000. – № 2. – С. 48–57.
7. Міністерство економіки України. – <http://www.me.gov.ua>.
8. Пасхавер А. Куда уедет транш // Известия. – № 8/810. – 13.03.2009. – С. 6.
9. Пенсійний фонд України. – <http://www.pfu.gov.ua/>.
10. Постанова Колегії Рахункової палати “Про результати аналізу формування та перевірки формування і виконання бюджету Пенсійного фонду України” № 17-2 від 09.08.2005 р. – К.: Рахункова палата України, 2005. – Випуск 20.
11. Річниця Пенсійного фонду України // Вісник Пенсійного фонду України. – 2004. – № 12 (30). – С. 4–5.
12. Статистичний щорічник України за 2005 рік. – К.: Державний комітет статистики України, 2006. – 576 с.
13. Статистичний щорічник України за 2006 рік. – К.: Державний комітет статистики України. – 519 с.
14. Статистичний щорічник України за 2007 рік. – К.: Державний комітет статистики України. – 644 с.
15. Стратегія розвитку пенсійної системи: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.12.2005 №525-р.
16. Ткаченко Л. Пенсійна реформа в Україні: крок вперед, два кроки назад // Україна: аспекти праці. – 2005. – № 8. – С. 13–18.